



Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:06.08.2018 ✓Accepted/Kabul:01.02.2019

DOI: 10.30794/pausbed.451233

Araştırma Makalesi/ Research Article

Tuan, K. (2019). "Yönetim Kurulu Özelliklerinin Sürdürülebilirlik Raporlarına Etkisi: Borsa İstanbul Örneği" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 36, Denizli, s. 233-242.

YÖNETİM KURULU ÖZELLİKLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLARINA ETKİSİ: BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ*

Koray TUAN**

Özet

Bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamalarına yön veren ve şirketin yürütme organı olarak pay sahipleri adına stratejik kararlar alan yönetim kurulunun bazı özelliklerinin sürdürülebilirlik raporları üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, 2016 yılı sonu itibarıyla BİST-100'de yer alan 66 finansal olmayan şirket verisi lojistik regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, söz konusu modelde yer alan şirket yönetim kurulunun büyüklüğü ve yönetim kurullarında yabancı üyenin yer alması ile yayınlanan sürdürülebilirlik raporları arasında istatistiksel olarak belirgin pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ancak, şirket yönetim kurulunda bağımsız üye sayısı ve yönetim kurulunda kadın yönetici yer alması ile sürdürülebilirlik raporları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilirlik raporu, Kurumsal yönetim, Yönetim kurulu.*

THE INFLUENCE OF BOARD CHARACTERISTICS ON SUSTAINABILITY REPORTING: EMPIRICAL EVIDENCE FROM BORSA ISTANBUL

Abstract

The aim of this study is to investigate the impact of corporate governance on sustainability reporting by reviewing several attributes of board composition. For this purpose, 66 non-financial firms listed on the BIST-100 Index at the end of 2016 have been examined by using logistic regression model. The results of study demonstrate that board size and boards with foreign directors have a significant positive impact on sustainability disclosure. However, no significant relationship is found between board independence, boards with female directors and sustainability reports.

Key Words: *Sustainability report, Corporate governance, Board of directors.*

*Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

**Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ADANA.

e-posta: ktuan@cu.edu.tr, (orcid.org/ 0000-0002-2168-6481)

1. GİRİŞ

Artan rekabet baskısı ve şirketlerin büyüme istekleri, küreselleşme olgusu ile birleştiğinde şirketleri kurumsal sürdürülebilirlik kavramına yöneltmektedir. Şirketlerin gündemine yeni giren ve bir yönetim değeri olarak kabul edilen kurumsal sürdürülebilirlik, şirket faaliyetlerinin ekonomik olduğu kadar sosyal ve çevresel etkilerine de odaklanmaktadır. Artık günümüzde karar alıcılar, şirketleri değerlendirirken sadece finansal kriterleri değil aynı zamanda sosyal ve çevresel kriterleri de göz önünde bulundurarak kararlar almaktadırlar. Bu durum, şirketleri sürdürülebilir bir kalkınma için finansal bilgilerinin raporlanmasına ek olarak, sosyal ve çevresel bilgilerin paylaşılmasına itmektedir. Sermaye piyasalarında doğan bu ihtiyaca cevap verebilmek ise, şirketlerin topluluklara karşı yürüttükleri faaliyetlerin şeffaf bir şekilde açıklanması olarak tanımlanan sürdürülebilirlik raporlarıyla mümkün olabilir (Hahn ve Kühnen, 2013; Said vd., 2009). Bu nedenle; sürdürülebilirlik raporları, şirketlerin hizmet ettikleri topluluğa karşı çevreye duyarlı faaliyetler sunmalarını sağlayan, şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıran ve karar alıcılarla iletişimi geliştiren önemli bir bilgi kaynağı olarak görülmektedir (Michelon ve Parbonetti, 2012). Ancak, zorunlu bir uygulama olmayan kurumsal sürdürülebilirlik ile ilgili faaliyetlerin raporlanması şirketten şirkete, diğer bir ifade ile şirketin kurumsal yönetim anlayışına göre, farklılık göstermektedir. Gönüllü açıklamalara dayalı olarak hazırlanan bu raporların hangi kurumsal yönetim özelliklerinden etkilediğini bilmek önem arz etmektedir. Buradan hareketle; bu çalışmanın amacı, kurumsal yönetim uygulamalarına yön veren ve şirketin yürütme organı olarak pay sahipleri adına stratejik kararlar alan yönetim kurulu özelliklerinin sürdürülebilirlik raporları üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Finansal ve finansal olmayan açıklamalar içeren kurumsal raporlar, sermaye piyasalarının kalitesini yansıtan önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Çünkü bilgi asimetrisi son yıllarda yaşanan büyük çaplı şirket skandallarının sebebi olarak gösterilmiş ve finansal piyasalarda yatırımcı güvenine büyük zarar vermiştir. Finansal piyasalarda bu güveni yeniden tesis etmek, şirketlerin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırmak ve sermaye piyasalarının işlevselliğini sağlamak için kurumsal yönetim uygulamaları ve kurumsal açıklamalar ile ilgili dünya çapında birçok düzenleme uygulanmaya sokulmaktadır (Akhtaruddin ve Haron, 2010; Madi vd., 2014). Zira kurumsal açıklamalar, şirket ile karar vericiler arasındaki bilgi asimetrisini azaltan bir mekanizma olarak kabul görmektedir (Hahn ve Kühnen, 2013; Herzig ve Schaltegger, 2006). Bu sayede de, sermaye piyasalarında azınlık hissedarlarının haklarının korunmasının (Akhtaruddin ve Haron, 2010; Li vd., 2012) ve kurumsal açıklamalarda şeffaflığın artırılması yoluyla da kurum maliyetlerinin azaltılmasının sağlanacağı düşünülmektedir (Jensen ve Meckling, 1976; Shamil vd., 2014). Diğer taraftan ise; şirket faaliyetlerinin sosyal ve çevresel boyutlarını içeren finansal olmayan açıklamaların şirketin pazar değerini artırabileceği, olası boykot eylemlerini engelleyerek marka imajını güçlendirebileceğini ve bu sayede de şirketin finansal performansının olumlu etkilenebileceği belirtilmiştir (Said vd., 2009). Bu çerçevede konunun önemine binaen uluslararası literatürde şirketlerin ekonomik, sosyal ve çevresel faaliyetlerini içeren kurumsal sürdürülebilirlik raporları üzerine birçok çalışma yapılmış olması şaşırtıcı değildir. Bu çalışmaların bir kısmında, şirket özellikleri ile sürdürülebilirlik raporları arasındaki ilişki (Chiang ve Kuo, 2006; Janggu vd., 2007; Güler ve Crowther, 2008); diğer bir kısım çalışmada ise, sürdürülebilirlik raporlarının şirket performansına olası etkisi (Ahmad vd., 2003; Yusoff vd., 2006; Matsumura vd., 2014; Uwuigbe, 2014) araştırılmıştır. Kurumsal yönetim konusunun önem kazanması ile de yönetim kurulu özelliklerinin sürdürülebilirlik raporlarına etkisini (Haladu ve Salim, 2016; Oba ve Fodio, 2012; Said vd., 2009; Michelon ve Parbonetti, 2012; Post vd., 2011; Rao vd., 2012; Rupley vd., 2012; Siregar ve Bachtiar, 2010; Shamil vd., 2014) inceleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. Her ne kadar gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda konu derinlemesine tartışılmış olsa da Türkiye’de bu konuyla alakalı literatürün uluslararası literatür kadar zengin olmadığı görülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında ise, bir takım çalışmalar (Saban vd., 2017; Tüm, 2014; Yanık ve Türker, 2012; Senal ve Ateş, 2012) konuyu sadece teorik olarak ele almıştır. Sınırlı sayıda çalışmada ise sürdürülebilirlik raporları çevresel performans ile (Tanç ve Gümrah, 2015), şirketlerin sürdürülebilirlik endeksinde yer almasının piyasa tepkisi ile (Çıtak ve Ersoy, 2016) ilişkilendirilmiş veya şirketlerin yayınladıkları sürdürülebilirlik raporları içerik analizi (Kavut, 2010; Gönen ve Solak, 2016; Özdemir ve Pamukçu, 2016; Gençoğlu ve Aytaç, 2016; Kocamış ve Yıldırım, 2016) yöntemi ile incelenmiştir. Akbaş’ın 2016 yılında yapmış olduğu çalışmada ise, yönetim kurulunun bazı özelliklerinin sadece çevresel açıklamalar üzerindeki etkisini içerik analizi ile tespit etmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan literatür taraması sonucunda, Türkiye’de yönetim kurulu özelliklerinin şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarına bir etkisinin olup olmadığını araştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Literatürdeki

bu eksikliği ampirik bir çalışma ile doldurmayı amaçlayan bu çalışmada; yönetim kurulu büyüklüğünün, yönetim kurulu bağımsız üye sayısının, yönetim kurulunda kadın yöneticinin yer almasının ve yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığının sürdürülebilirlik raporlarına olası etkisi lojistik regresyon modeli ile araştırılmıştır.

Çalışma; kurumsal yönetim anlayışına yön veren, şirketin kurumsal raporlama ve açıklamalarına direkt olarak etki eden yönetim kurulunun sürdürülebilirlik raporlarına olan etkisini test ederek, literatüre değerli ampirik veriler ile katkı sağlamaktadır. Ayrıca çalışma sonuçları, Türkiye’de BIST 100’de işlem gören şirketlerin yönetim kurulları üzerinden yürütülen raporlama sisteminin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırmak için mesleki kurum ve kuruluşlara yapılacak yeni düzenlemelerde çıkarımlarda bulunma imkanı sunmaktadır. Son olarak çalışma sonuçları, şirketin hizmet sunduğu topluma yapacağı ekonomik, sosyal ve çevresel bilgilerin paylaşılmasına etki edebilecek unsurları farklı bir bakış açısıyla inceleyerek, son yıllarda bir yönetim değeri olarak kabul gören sürdürülebilirlik raporlarına dikkat çekmesi açısından da değerlidir.

Çalışmanın bir sonraki bölümünde, ilgili literatür incelenmiş ve araştırmanın hipotezleri geliştirilmiştir. Üçüncü bölüm araştırmanın metodolojisine ayrılırken, elde edilen bulgular dördüncü bölümde açıklanmıştır. Son bölümde ise, sonuç ve değerlendirmeler yer almaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI VE HİPOTEZ GELİŞTİRME

Kurumsal yönetim uygulamaları ve sürdürülebilirlik raporlaması arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik çalışmalar son yıllarda araştırmacıların oldukça ilgisini çekmektedir (Amran vd., 2014). Literatürdeki hakim teorilerden olan vekalet teorisine göre, yönetim kurulunun izleme fonksiyonu şirketleri bilgi asimetrisinin azaltılması ve kurum maliyetlerinin düşürülmesi için daha şeffaf raporlamaya yönlendirmektedir (Shamil vd., 2014). Bu yüzden yönetim kurulu özellikleri, kurumsal raporlama politikasının ana belirleyicileri olarak kabul edilmektedir (Chau ve Gray, 2010; Chen ve Jaggi, 2000). Ancak yönetim kurulu yapısının nasıl olması gerektiği ile ilgili kabul edilmiş bir uygulama olmadığı için yönetim kurullarının özellikleri şirketten şirkete farklılık göstermektedir.

Yönetim kurulu büyüklüğü kurumsal şeffaflığı teşvik etmede kritik bir rol oynayabilmektedir. Literatürde yönetim kurulu büyüklüğü üzerine iki zıt tartışma yürütülmektedir. Bir takım çalışmada, daha büyük yönetim kurullarının küçük yönetim kurullarına göre şirketin kurumsal raporları için daha fazla çaba ayıracağından ve ayrıca iş yükünü çok daha fazla kişiye dağıtabileceğinden sürdürülebilirlik raporları üzerine pozitif etki edeceğini savunulmaktadır (Klein 2002; Mahmood vd., 2018). Literatürdeki karşıt görüş ise, yönetim kurulunda daha fazla üyeye sahip kurulların şirket kararlarını görüşebilmek ve fikir birliğine varabilmek için zorlandığını ve bu nedenle iletişim ve koordinasyon sorunlarını artırdığını, yönetimin kontrol yeteneğini azalttığını ve maliyetin artacağını ileri sürmektedir (Lipton ve Lorsh, 1992; Cheng, 2008). Bazı yeni akademik çalışmalar bu konu ile ilgili olarak, yönetim kurulu büyüklüğü ile sürdürülebilirlik açıklamasının seviyesi arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu gösterirken (Rao vd., 2012; Said vd., 2009; Shamil vd., 2014; Mahmood vd., 2018), diğer bazı araştırmalar (Htay vd., 2012; Oba ve Fodio, 2012) yönetim kurulu büyüklüğü ile sürdürülebilirlik açıklamasının seviyesi arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Yukarıda yapılan tartışmalar çerçevesinde yönetim kurulu büyüklüğünün sürdürülebilirlik raporları üzerine etkisinin test edilebilmesi için aşağıdaki araştırma hipotezi geliştirilmiştir.

H1. Yönetim kurulunun büyüklüğü ile sürdürülebilirlik raporları arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

Literatürde benzer şekilde incelenen diğer bir yönetim kurulu özelliği ise yönetim kurulunun bağımsızlığıdır. Şirketlerde etkin bir yönetim kurulu karar alma, yürütme ve temsil görevlerinin her türlü çıkar ilişkisinden uzak bağımsız bir şekilde yerine getirilmesini sağlayabilmek için, yönetim kurulunda yer alacak bağımsız üyelere ihtiyaç duymaktadır. Çünkü bağımsız üyeler şirketin, pay ve menfaat sahiplerinin çıkarlarının korunmasında ve kararlarda tarafsız olunmasında ve bir şirkette kurumsal yönetimin doğru ve tarafsız olarak uygulanmasında önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir (SPK, Seri:IV No:56). Bu bağlamda yönetim kurullarında bağımsız üyelerin varlığının şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda şirketin kurumsal raporlama anlayışına değer katabileceği ifade edilebilir. Yapılan akademik çalışmalardan bir kısmı (Rao vd., 2012; Webb, 2004; Rupley vd., 2012) literatürde yer alan bu açıklamaları destekler nitelikte sonuçlar ortaya koyarken; diğer bazı çalışmalar

(Brammer ve Pavelin, 2006; Said vd., 2009) bağımsız üye sayısı ve sürdürülebilirlik raporlaması arasında anlamlı bir ilişki tespit edememişlerdir. Bu doğrultuda çalışmanın araştırma hipotezi şu şekilde kurulmuştur.

H2. Yönetim kurulu bağımsız üye sayısı ile sürdürülebilirlik raporları arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

Kurumsal raporlama literatürünün güncel konularından biri de yönetim kurullarının cinsiyet dağılımıdır (Mahmood vd., 2018). Yönetim kurullarında yer alan kadın yöneticilerin sosyal ve çevresel konularda erkek yöneticilere kıyasla daha hassas oldukları ve bu nedenle de şirketin sürdürülebilirlik raporlarını olumlu yönde geliştireceği düşünülmektedir (Amran vd., 2014; Shamil vd., 2014). Ong ve Djajadikerta (2017) yaptıkları çalışmada, yönetim kurullarında kadın yöneticinin yer almasının yararlarını literatürdeki çalışmalardan özetlerken; kadın yöneticilerin daha kararlı ve ilgili oldukları için kurulda iyi bir atmosfer yaratacağını, karar verme sürecini geliştireceğini; kurulun etkinliğini artıracacağını, kurulun bağımsızlığını güçlendireceğini ve hissedar değerini artıracacağını vurgulamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda (Barako ve Brown, 2008; Zhang, 2012) kadın yöneticiler ve sürdürülebilirlik raporları arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda çalışmanın bir diğer araştırma hipotezi şöyledir.

H3. Yönetim kurulu kadın üye yer alması ile sürdürülebilirlik raporları arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

Literatürde yer alan başka bir tartışma ise yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığıdır (Haniffa ve Cooke, 2002; Said vd., 2009; Oba ve Fodio, 2012). Yabancı yöneticilerin sahip oldukları farklı etnik ve kültürel özellikleri ile yönetim kurullarını zenginleştirdikleri bilinmektedir (Anazonwu vd., 2018). Ayrıca, yabancı sermaye yatırımlarının çekilmesi, sermaye girişinin genişlemesi amacıyla yabancı üyenin varlığının şirketin kurumsal raporlama kalitesinin artırdığı vurgulanmaktadır (Chou vd., 2014). Haniffa ve Cooke (2002) yaptıkları çalışmada yönetim kurullarında yabancı üyenin yer alması ile şirketlerin sosyal açıklamaları arasında pozitif bir ilişki ortaya koymuşlardır. Literatüre paralel olarak oluşturulan çalışmanın araştırma hipotezi şu şekildedir.

H4. Yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığı ile sürdürülebilirlik raporları arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE BULGULAR

Yukarıda yapılan tartışmalar çerçevesinde yönetim kurulu büyüklüğünün, yönetim kurulu bağımsız üye sayısının, yönetim kurulunda kadın yöneticinin yer almasının ve yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığının şirketin sürdürülebilirlik raporları üzerine etkisinin araştırılması bu çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Araştırma hipotezlerinin test edilebilmesi için lojistik regresyon analizi kullanılırken, 2016 yılı sonu itibarıyla BİST-100'de yer alan 66 finansal olmayan şirket verisinden yararlanılmıştır. İlgili veriler, şirketlerin resmi web sitelerinden ve yıllık faaliyet raporlarından elle toplanarak elde edilmiştir.

Çalışmanın BIST-100 şirketlerinden finansal olmayan şirketler ile sınırlandırılmış olması daha önce yapılan çalışmalara paralel olarak şöyle açıklanabilir. Literatürde büyük şirketlerin küçük şirketlere kıyasla sürdürülebilirlik raporlarını daha fazla yayınlama eğiliminde oldukları tespit edilmiştir (Bhatia ve Tuli, 2017). Bu doğrultuda BIST-100 endeksinde yer alan şirketlerin büyüklükleri sermaye piyasasının yaklaşık %90'ını temsil etmektedir (Akbaş, 2016). Ayrıca finansal kuruluşların finansal raporlarındaki farklılıkları ve çevre üzerindeki sınırlı etkileri (Said vd., 2009; Shamil vd., 2014; Akbaş, 2016) nedeniyle çalışmanın veri setine dahil edilmemişlerdir. Çalışmanın bağımlı değişkeni şirketin sürdürülebilirlik raporu yayınlayıp yayınlamaması olarak belirlenirken, literatürdeki çalışmalarla (Michelon ve Parbonetti, 2012; Rao vd., 2012; Rupley vd., 2012; Shamil vd., 2014; Said vd., 2009) uyumlu olarak bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerine etkisinin ölçülmesinde ise aşağıdaki regresyon modelinden yararlanılmıştır.

$$XUSRDi = \beta_0 + \beta_1 YKBi + \beta_2 YKBAGi + \beta_3 YKKi + \beta_4 YKYi + \beta_5 \text{Kontrol Değişkenleri} + \epsilon$$

Çalışmanın regresyon modelinde üç adet kontrol değişkenine yer verilmiştir. Bunlardan ilki şirketin büyüklüğüdür. Literatürde, teorik olarak, şirketlerin büyüklükleri ile sürdürülebilirlik raporları arasında bir bağ olduğu vurgulanmaktadır. Büyük şirketlerin paydaş sayısının ve şirket itibarının küçük şirketlere kıyasla fazla olması nedeniyle, büyük şirketlerin daha kaliteli ve daha şeffaf raporlama eğiliminde oldukları, dolayısıyla da daha fazla

gönüllü açıklama yapacağı beklenmektedir (Oba ve Fodio, 2012; Anazonwu vd., 2018). Diğer bir kontrol değişkeni ise, denetim komitesinin etkinliğidir. Denetim komitesinin etkin ve verimli görev yapmasının şirketin kurumsal raporlamanın kalitesini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir (Michelon ve Parbonetti, 2012; Rupley vd., 2012). Son olarak, muhasebe dönemi sonunda kar açıklayan şirketlerin pazar paylarını ve şirketin itibarını daha çok koruma eğiliminde olacaklarından, kar açıklayan şirketlerin sürdürülebilirlik raporunu yayınlamaya daha istekli olacağı düşünülmektedir (Bhatia ve Tuli, 2017; Said vd., 2009).

Çalışmada yer alan bağımlı değişkenin, dört adet bağımsız değişkenin ve üç adet kontrol değişkenin tanımlaması ve bağımlı değişken üzerine beklenen etkileri aşağıdaki Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Değişkenler ve açıklamaları

Değişkenler	Açıklamalar	Bağımlı Değişken ile Beklenen İlişkisi
Bağımlı Değişken: Sürdürülebilirlik Raporu (XUSRD)	Şirketin sürdürülebilirlik raporu yayınlaması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	
Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulu Büyüklüğü (YKB)	Şirketin yönetim kurulunda yer alan üyelerin sayısını göstermektedir.	+ / -
Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulu Bağımsız Üye Sayısı (YKBAG)	Şirketin yönetim kurulunda yer alan bağımsız üyelerin sayısını göstermektedir.	+
Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulunda Kadın Üyenin Yer Alması (YKK)	Şirketin yönetim kurulunda kadın üyenin yer alması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	+
Bağımsız Değişken: Yönetim Kurulunda Yabancı Üyenin Varlığı (YKY)	Şirketin yönetim kurulunda yabancı üyenin yer alması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	+
Kontrol Değişkeni: Şirketin Büyüklüğü (LOGB)	Şirketin varlık toplamı ile ifade edilirken, değişkenin doğal logaritması alınarak regresyon modeline eklenmiştir.	+
Kontrol Değişkeni: Şirketin Denetim Komitesinin Etkinliği (DK)	Şirketin denetim komitesinin etkinliğinin ölçülmesinde denetim komitesinin toplantı sayısı tayin edilmiştir. Denetim komitesi raporlama döneminde dört defadan fazla toplanması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	+
Kontrol Değişkeni: Şirketin Karlılığı (KAR)	Şirketin raporlama döneminde kar açıklaması durumunda 1, aksi durumda 0 değeri verilmiştir.	+

Aşağıda sunulan Tablo 2’de ise regresyon modelinde yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait tanımlayıcı istatistik verilerine yer verilmiştir.

Tablo 2: Tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Gözlem Sayısı	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama	Standart Sapma
XUSRD	66	0	1	.3939394	.492366
YKB	66	4	15	8.196997	2.387272
YKBAG	66	2	5	2.515152	.7694638
YKK	66	0	1	.5909091	.4954337
YKY	66	0	1	.4545455	.5017452
LOGB	66	8.51526	10.81341	9.441023	.5797926
DK	66	0	1	.4090909	.4954337
KAR	66	0	1	.6212121	.4888024

n=66. =Sürdürülebilirlik raporu yayınlama, =Yönetim kurulu üye sayısı, =Yönetim kurulu bağımsız üye sayısı, =Yönetim kurulunda kadın yöneticinin yer alması, =Yönetim kurulunda yabancı yöneticinin varlığı, =Firma büyüklüğünün doğal logaritması, =Denetim komitesinin etkinliği, =Şirketin kar açıklaması.

Tablo 2’de her bir değişkenin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Tablo 2’de yer alan verilere göre, yönetim kurulunda görev yapan üye sayısının 4 ile 15 arasında değiştiği görülmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu’nun kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun üye sayısının 5 üyeden az olmamak koşulu ile, yönetim kurulu üyelerinin verimli ve yapıcı çalışmalar yapmalarına, hızlı ve rasyonel kararlar almalarına ve komitelerin oluşumuna ve çalışmalarını etkin bir şekilde organize etmelerine imkan sağlayacak şekilde belirlenmesini prensip edinmiştir (SPK, Seri:IV No:56). Yönetim kuruluna ilişkin bir diğer özelliğe bakıldığında, şirket yönetim kurullarında yer alan bağımsız üyelerin sayısının 2’den az olmadığı ve en yüksek 5 olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum Sermaye Piyasası Kurulu’nun kurumsal yönetim ilkeleri ile paralellik göstermektedir. Söz konusu ilkelere göre, yönetim kurulu bağımsız üye sayısının, ikiden az olmamak üzere, en az üçte biri bağımsız üyelerden olması ve bağımsız üye sayısının hesaplanmasında kusuratların izleyen tam sayıya tamamlanması tavsiye edilmektedir (SPK, Seri:IV No:56). Kurumsal yönetim ilkeleri ile tavsiye edilen bir diğer yönetim kurulu özelliği ise, kurulda en az bir kadın yöneticinin yer almasıdır. Analize dahil edilen şirketlerin yaklaşık %60’ında kadın yönetici bulunurken; şirketlerin yaklaşık %45’inde yabancı yöneticinin görev yaptığı görülmektedir.

Çalışmanın bir sonraki adımında öncelikle modelde yer alan bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı (korelasyon) olup olmadığının araştırılması için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Korelasyon matrisi sonuçlarına göre, regresyon modelinde yer alan bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayı değerleri düşük gözlemlenmiştir. Bu durumda, çoklu korelasyon sorununun olmadığına işaret eden korelasyon analizini takiben regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Lojistik regresyon analiz sonuçları ise aşağıdaki Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Analiz sonuçları

XUSR	Odds Ratio	Katsayı	Standart Sapma	z Değeri	p Değeri
YKB	2.07	.7279509	.3701563	1.97	0.049**
YKBAG	2.42	.8848901	1.18973	0.74	0.457
YKK	1.01	.0171862	.5783772	0.03	0.976
YKY	15.58	2.746006	1.081498	2.54	0.011***
LOGB	33.09	3.499423	1.41673	2.47	0.014***
DK	.54	-.6147726	.6004501	-1.02	0.306
KAR	12.66	2.538848	1.287652	1.97	0.049**
Sabit	1.19	-38.97003	13.58644	-2.87	0.004***
Gözlem Sayısı= 66		Prob>KiKare= 0,0000		Pseudo R Kare= 0,4520	
n=66. ***, **, *, %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı. =Sürdürülebilirlik raporu yayınlama, =Yönetim kurulu üye sayısı, =Yönetim kurulu bağımsız üye sayısı, =Yönetim kurulunda kadın yöneticinin yer alması, =Yönetim kurulunda yabancı yöneticinin varlığı, =Firma büyüklüğünün doğal logaritması, =Denetim komitesinin etkinliği, =Şirketin kar açıklaması.					

Tablo 3, şirketlerin sürdürülebilirlik raporu yayınlanmasına etki etmesi beklenen faktörlerin bağımsız ve kontrol değişkeni olarak kullanıldığı lojistik regresyon modeline dayalı analiz sonuçlarını göstermektedir. Tablo 3’de sunulan verilere göre, modeldeki YKB bağımsız değişkenine ilişkin katsayı 0,72795090’dır. Söz konusu değişkenin p değeri ise, bu değişken ile sürdürülebilirlik raporları arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak belirgin pozitif bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Regresyon modelindeki YKY değişkenin katsayısı 0, 2.746006 iken, p değeri 0.011’dir. Bu durum, YKY ile sürdürülebilirlik raporları arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak belirgin pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Regresyon modelinin diğer bağımsız değişkenlerine bakıldığında ise, her ne kadar YKBAG ve YKK değişkenleri ile sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiş olsa da, bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir. Değişkenlerin p değerleri sırasıyla 0,457 ve 0,976’dır. Ayrıca, modelin kontrol değişkenleri olan LOGB ve KAR değişkenleri ile sürdürülebilirlik raporları arasında, sırasıyla %1 ve %5 anlamlılık düzeylerinde pozitif yönlü istatistiksel olarak belirgin bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak, diğer kontrol değişkeni olan DK ile sürdürülebilirlik raporları arasında istatistiksel olarak belirgin bir ilişki tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, Tablo 3’de yer alan regresyon katsayıları ve bunlara ilişkin p değerlerine dayalı olarak YKB ve YKY değişkenleri ile sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması arasında istatistiksel olarak belirgin pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan, YKBAG ve YKK değişkenleri ile sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması arasında ise istatistiksel olarak %5 anlamlılık düzeyinde belirgin bir ilişki olduğu yönünde bulgular tespit edilememiştir. Bu durum çalışmanın H1 ve H4 hipotezlerinin destekler nitelikte güçlü veriler sunarken, H2 ve H3 hipotezlerinin reddine işaret etmektedir.

Şirket yönetim kurulunda görev yapan üye sayısının (yönetim kurulunun büyüklüğü) sürdürülebilirlik raporunun yayınlanması üzerine olumlu etki ettiğine işaret eden analiz sonuçları, literatürdeki Mahmood, Kouser, Ali, Ahmad ve Salman tarafından 2018 yılında Pakistan’ın ilk 100 şirketi üzerinde yaptıkları araştırmanın sonuçları ile benzerlik gösterirken, Bhatia ve Tuli (2017) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarından farklılık göstermektedir. Çalışmanın bir diğer sonucu, yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığının şirketin sürdürülebilirlik raporu yayınlamasında önemli bir rol oynadığıdır. Bu sonuç ise, Anazonwu, Egbunike ve Gunardi (2018) ve Said, Zainuddin ve Haron (2009) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile farklılık gösterirken, Haniffa ve Cooke (2002) ve Oba ve Fodio (2012) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Son yıllarda şirketlerin attıkları ekonomik adımlar kadar çevresel ve sosyal alanlarda attıkları adımlar da yatırımcıların dikkatini çeken önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Şirketlerin bu alanlarda yapmış oldukları faaliyetlerin açıklanması, sürdürülebilirlik raporları olarak isimlendirilmektedir. Sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması ile gelişmiş ekonomilerde sermaye piyasası yatırımcılarının söz konusu alanlardaki farkındalık düzeyleri gelişirken, bu uygulamalara paralel tarzda, Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerde de sürdürülebilirlik raporlarının yaygınlaşması amacıyla sürdürülebilirlik endeksleri oluşturulmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik raporlarının çıkış noktasına bakıldığında ise, yatırımcıların şirketlerin hizmet verdikleri topluluklara karşı yürüttükleri faaliyetleri daha şeffaf bir şekilde açıklama ve finansal bilgilerin yanında finansal olmayan gönüllü açıklama taleplerinin artmasıdır. Bu taleplere cevap verebilen şirketlerin uluslararası piyasalarda rekabet avantajı sağladıkları ve şirket itibarını arttırdıkları düşünülmektedir. Bu yüzden; bu çalışmada, şirketin yürütme organı olarak pay sahipleri adına stratejik kararlar alan ve şirketin kurumsal raporlamasından sorumlu olan yönetim kurulunun hangi özelliklerinin sürdürülebilirlik raporları üzerinde etkili olduğu araştırılmıştır. Araştırmada, 2016 yılı sonu itibariyle BİST-100’de yer alan 66 finansal olmayan şirketten elde edilen verilerin analizi için lojistik regresyon modelinden yararlanılmıştır.

Çalışma sonuçları, şirket yönetim kurulunun büyüklüğü ve yönetim kurulunda yabancı üyenin varlığı ile sürdürülebilirlik raporları arasında istatistiksel olarak belirgin pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani, yönetim kurullarındaki üye sayısının artmasının bilgi ve tecrübe anlamında zenginleşen yönetim kurulları ile kurumsal raporlamada daha fazla gönüllü açıklamaya gidildiği düşünülebilir. Ayrıca, yabancı üyenin varlığı ile de yabancı sermaye çekilmesi amacıyla şirketin daha şeffaf bir raporlama yapma eğiliminde olduğu ve bu sayede de sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamaya olumlu yönde etki ettiği çıkarımı yapılabilir.

Ancak, analiz sonuçlarından şirket yönetim kurullarında kadın yöneticinin yer alması ve yönetim kurulu bağımsız üye sayısı ile sürdürülebilirlik raporları arasında istatistiksel olarak belirgin bir ilişki olduğu yönünde bulgular elde edilememiştir. Bu durum ise, aile şirketlerinin ağırlıkta olduğu Türkiye gibi gelişmekte olan sermaye piyasalarında kadın yöneticilerin genelde aile üyelerinden seçildiği, aynı zamanda, sınırlı sayıda kalan bağımsız üyelerin bu aile üyelerinin baskın etkisine cevap veremediği şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma, sermaye piyasalarında işlevselliğin artırılması için kurumsal yönetim anlayışının geliştirilmesinin ve büyümek ve uluslararası pazarlara açılmak isteyen şirketlerde yabancı sermayenin her geçen gün daha fazla önem kazandığı şu günlerde şirketlere ve sürdürülebilir bir kalkınma için daha şeffaf bir raporlama arzulayan düzenleyici otoritelere çıkarım yapabileme imkanı sunmaktadır. Diğer taraftan ise; analizde kullanılan raporlama döneminin ve bağımsız değişkenlerin sınırlı tutulması çalışmanın kısıtları olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede, gelecekte yapılacak çalışmalarda araştırmanın kapsadığı raporlama süresinin uzatılmasının ve kurumsal raporlamaya etki edebilecek farklı değişkenlerin araştırma modeline eklenmesinin literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Z., Hassan, S., ve Mohammad, J. (2003). "Determinants of Environmental Reporting in Malaysia", *International Journal of Business Studies*, 11/1. 69-90.
- Akbas, H. E. (2016). "The Relationship Between Board Characteristics and Environmental Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies", *South East European Journal of Economics and Business*, 11/2. 7-19.
- Akhtaruddin, M. ve Haron, H. (2010). "Board Ownership, Audit Committees' Effectiveness and Corporate Voluntary Disclosures", *Asian Review of Accounting*, 18/3. 245-259.
- Amran, A., Lee, S. P., ve Devi, S. S. (2014). "The Influence of Governance Structure and Strategic Corporate Social Responsibility Toward Sustainability Reporting Quality", *Business Strategy and the Environment*, 23/4. 217-235.
- Anazonwu, H. O., Egbunike, F. C., ve Gunardi, A. (2018). "Corporate Board Diversity and Sustainability Reporting: A Study of Selected Listed Manufacturing Firms in Nigeria", *Indonesian Journal of Sustainability Accounting and Management*, 2/1. 65-78.
- Barako, D. G. ve Brown, A. M. (2008). "Corporate Social Reporting and Board Representation: Evidence from the Kenyan Banking Sector", *Journal of Management and Governance*, 12/4. 309-324.
- Bhatia, A. ve Tuli, S. (2017). "Corporate Attributes Affecting Sustainability Reporting: An Indian Perspective", *International Journal of Law and Management*, 59/3. 322-340.
- Brammer, S. ve Pavelin, S. (2006). "Voluntary Environmental Disclosures by Large UK Companies", *Journal of Business Finance and Accounting*, 33/7. 1168-1188.
- Chau, G. ve Gray, S. J. (2010). "Family Ownership, Board Independence and Voluntary Disclosure: Evidence from Hong Kong", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 19/2. 93-109.
- Chen, C. ve Jaggi, B. (2000). "Association Between Independent Non-Executive Directors, Family control and Financial Disclosures in Hong Kong", *Journal of Accounting and Public Policy*, 19/4. 285-310.
- Cheng, S. (2008). "Board Size and the Variability of Corporate Performance" *Journal of Financial Economics*, 87/1. 157-176.
- Chiang, Y. C. ve Kuo, C. C. (2006). "Foreign Ownership and Firm Characteristics in the Taiwan Stock Market", *International Journal of Management*, 23/4. 743-750.
- Chou, J., Zaiats, N. ve Zhang, B. (2014). "Does Auditor Choice Matter to Foreign Investors? Evidence from Foreign Mutual Funds Worldwide", *Journal of Banking and Finance*, 46. 1-20.
- Çıtak, L. ve Ersoy, E. (2016). "Firmaların BIST Sürdürülebilirlik Endeksine Alınmasına Yatırımcı Tepkisi: Olay Çalışması ve Ortalama Testleri ile Bir Analiz", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8/1, 43-57.
- Gençoğlu, Ü. ve Aytaç, A. (2016). "Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 72. 51-66.
- Gönen, S. ve Solak, B. (2016). "An Empirical Study for Determining the Compliance Sustainability Reports Published in Turkey with Standards Published by Global Reporting Initiative (GRI)", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18/2. 393-420.
- Güller, A. ve Crowther, D. (2008). "Governance and Sustainability: An Investigation into the Relationship Between Corporate Governance and Corporate Sustainability", *Emeraldinsight - Management Decision*, 46/3, 433-448.
- Hahn, R. ve Kühnen, M. (2013). "Determinants of Sustainability Reporting: A Review of Results, Trends, Theory, and Opportunities in an Expanding Field of Research", *Journal of Cleaner Production*, 59. 5-21.
- Haladu, A. ve Salim, B. (2016). "Board Characteristics and Sustainability Reporting: Environmental Agencies' Moderating Effects", *International Journal of Economics and Financial Issues*, 6/4. 1525-1533.
- Haniffa, R. M. ve Cooke, T. E. (2002). "Culture, Corporate Governance and Disclosure in Malaysian Corporations", *Abacus*, 38/3. 317-349.
- Herzig, C. ve Schaltegger, S. (2006). "Corporate Sustainability Reporting: An Overview", *Sustainability Accounting and Reporting*, (Eds. S. Schaltegger, M. Bennet ve R. Burrit), Springer Publishing, Netherlands.

- Htay, S. N. N., Rashid, H. M. A., Adnan, M. A. ve Meera, A. K. M. (2012). "Impact of Corporate Governance on Social and Environmental Information Disclosure of Malaysian Listed Banks: Panel Data Analysis", *Asian Journal of Finance and Accounting*, 4/1. 1-24.
- Janggu, T., Joseph, C. ve Madi, N. (2007). "The Current State of Corporate Social Responsibility Among Industrial Companies in Malaysia", *Social Responsibility Journal*, 3(3). 9-18.
- Jensen, M. ve Meckling, W. (1976). "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure", *Journal of Financial Economics*, 3/4. 305-360.
- Kavut, L. (2010). "Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Çevresel Raporlama: İMKB 100 Şirketlerinin Çevresel Açıklamalarının İncelenmesi", *İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 66. 9-43.
- Klein, A. (2002). "Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management", *Journal of Accounting and Economics*, 33/3. 375-400.
- Kocamış, T.U. ve Yıldırım, G. (2012). "Sustainability Reporting in Turkey: Analysis of Companies in the BIST Sustainability Index", *European Journal of Economics and Business Studies*, 6/1. 41-51.
- Li, J., Mangena, M. ve Pike, R. (2012). "The Effect of Audit Committee Characteristics on Intellectual Capital Disclosure", *The British Accounting Review*, 44/2. 98-110.
- Lipton, M. ve Lorsch, J. (1992). "A Modest Proposal for Improved Corporate Governance", *The Business Lawyer*, 48/1. 59-77.
- Madi, H. K., Ishak, Z. ve Manaf, N. (2014). "The Impact of Audit Committee Characteristics on Corporate Voluntary Disclosure", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 164. 486-492.
- Mahmood, Z., Kouser, R., Ali, W., Ahmad, Z., ve Salman, T. (2018). "Does Corporate Governance Affect Sustainability Disclosure? A Mixed Methods Study", *Sustainability*, 10/1. 207-227.
- Matsumura, E. M., Prakash, R. ve Vera-Munoz, S. (2014). "Firm-Value Effects of Carbon Emissions and Carbon Disclosures", *The Accounting Review*, 89/2. 695-724.
- Michelon, G. ve Parbonetti, A. (2012). "The Effect of Corporate Governance on Sustainability Disclosure", *Journal of Management and Governance*, 16/3. 477-509.
- Oba, V. C. ve Fodio, M. I. (2012). "Board Characteristics and the Quality of Environmental Reporting in Nigeria", *The Journal of Accounting and Management*, 2/2. 33-48.
- Ong, T. ve Djajadikerta, H. G. (2017). "Impact of Corporate Governance on Sustainability Reporting: Empirical Study in the Australian Resources Industry", *8th Conference on Financial Markets and Corporate Governance (FMCG)*, Wellington, New Zealand: Elsevier, 1-20.
- Özdemir, Z. ve Pamukçu, F. (2016). "Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Sisteminin Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi Kapsamındaki İşletmelerde Analizi", *Mali Çözüm Dergisi*, 134. 13-35.
- Post, C., Rahman, N. ve Rubow, E. (2011). "Green Governance: Boards of Directors' Composition and Environmental Corporate Social Responsibility", *Business and Society*, 50/1. 189-223.
- Rao, K. K., Tilt, C. A. ve Lester, L. H. (2012). "Corporate Governance and Environmental Reporting: An Australian Study", *Corporate Governance*, 12/2. 143-163.
- Rupley, K. H., Brown, D. ve Marshall, R. S. (2012). "Governance, Media and the Quality of Environmental Disclosure", *Journal of Accounting and Public Policy*, 31/6. 610-640.
- Saban, M., KÜÇÜKER, Y. L. H. ve KÜÇÜKER, Ö. G. M. (2017). "Kurumsal Sürdürülebilirlik ile İlgili Raporlama Çerçevesi ve Sürdürülebilirlik Raporlamasında Muhasebenin Rolü", *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 5/1. 101-115.
- Said, R. S., Zainuddin, Y. H. ve Haron, H. (2009). "The Relationship Between Corporate Social Responsibility Disclosure and Corporate Governance Characteristics in Malaysian Public Listed Companies", *Social Responsibility Journal*, 5/2. 212-226.
- Senal, S., ATEŞ, B. A. (2012). "Kurumsal Sürdürülebilirlik İçin Muhasebe ve Raporlama", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 36. 83-98.

- SPK, Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği (2011). "Sermaye Piyasası Kurulu'ndan Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ", Seri:IV No:56. 30/12/2011 tarihli ve 28158 sayılı Resmi Gazete.
- Shamil, M. M., Shaikh, J. M., Ho, P. L. ve Krishnan, A. (2014). "The Influence of Board Characteristics on Sustainability Reporting: Empirical Evidence from Sri Lankan Firms", *Asian Review of Accounting*, 22/2. 78-97.
- Siregar, S. ve Bachtar, Y. (2010). "Corporate Social Reporting: Empirical Evidence from Indonesia Stock Exchange", *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 3/3. 241-252.
- Tanç, A. ve Gümrah, A. (2015). "Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Çevresel Performans: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7/2. 258-273.
- Tüm, K. (2014). "Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5/1. 58-81.
- Uwuigbe, U. (2014). "Corporate Governance and Capital Structure: Evidence from Listed Firms in Nigeria Stock Exchange", *The Journal of Accounting and Management*, 4/1. 5-14.
- Webb, E. (2004). "An Examination of Socially Responsible Firms' Board Structure", *Journal of Management and Governance*, 8/3. 255-277.
- Yanık, S. ve Türker, İ. (2012). "Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama)", *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 47. 291-308.
- Yusoff, H., Lehman, G. ve Mohd Nasir, N. (2006). "Environmental Engagements through the Lens of Disclosure Practices: A Malaysian Story", *Asian Review of Accounting*, 14/1. 122-148.
- Zhang, L. (2012). "Board Demographic Diversity, Independence, and Corporate Social Performance", *Corporate Governance*, 12/5. 686-700.